

Op een avond, het was al bedtijd, wilde mijn vader een bal gehakt. Mijn moeder die alles in het huishouden structureerde, had daar geen oren naar. Ze draaide het aantal ballen dat we nodig hadden voor de komende dagen, daar viel niet aan te tornen. Ze had een bepaald beleid, van zuinigheid en functionaliteit. Van dat schema week ze niet af. Op afstand keek ik ernaar. Hij liet merken dat hij zich niets liet weigeren en begon haar uit te schelden voor 'sacherijnig wijf'. Hij schreeuwde dat hij de baas was, het was zijn huis, hij bepaalde hoeveel gehaktballen er werden gegeten. Al wilde hij de hele pan leegvreten! Ik zag dat mijn moeder kookte van woede, hij kwam op haar terrein, het enige wat ze had! Het was een kolk van emoties waar ik naar keek. Ik voelde dat het over leven en dood ging. Het laatste stukje zelfrespect dat ze nog bezat, trapte hij kapot. Het was alsof ze ineens niets meer was. Ja, hij was de baas! Het ging niet om een bal gehakt, het ging om macht.

Zachtjes sloop ik weg, ik wilde weg, ik wilde naar mijn kamertje. Net toen ik de trap op ging, zag ik mijn moeder naar buiten rennen. De deur sloeg met een klap achter haar dicht. Ik bedacht me geen moment en stooft erachteraan. Ik zag dat ze achter de schuur verdween, toen ik haar weer in het vizier kreeg, klom ze over het hek en rende het weiland in. Af en toe zag ik een vlag van haar wapperende rok in het donker. De afstand tussen ons werd steeds kleiner. Ze rende als een bezetene, recht op de brede sloot af. Toen hoorde ik een plons. In een flits sprong ik erachteraan en probeerde haar door de drek naar de wal te trekken. Ze huilde en hoestte, ze was niet tot bedaren te brengen.

Mijn hart bonkte in mijn keel, ik was zo bang dat mijn vader ons had gevolgd. Terwijl ik steeds dieper de bodem inzakte, sprak ik haar moed in, ik bleef nog net boven water. Met alle macht kreeg ik het

toch voor elkaar om haar op het droge te krijgen, met moeite trok ik me zelf los uit de zuigende blubber en klom de wal op. Ik was bekaf en op van de zenuwen! We moesten hier weg, maar waar naartoe? In een flits bedacht ik: mevrouw Camphuis. De enige mogelijkheid waar we heen konden.

Ons land grensde aan de weg, als we die zouden oversteken, kwamen we bij het zwembad. Ik probeerde mijn moeder overeind te trekken en herhaalde telkens weer: 'Straks komt hij, we moeten hier weg!' Huilend zei ze: 'Ik wil dood, ik wil niet meer.' Eindelijk gaf ze zich over en kwam ze overeind. Als een bang kind pakte ze mijn hand, samen liepen we de donkere nacht in. Toen we aanklopten bij het huisje van mevrouw Camphuis waren we tot op het bot verkleumd. Gelukkig werd er opgedaan. Verwonderd keek ze naar ons, twee verzopen katten die haar angstig aankeken! Kordaat en onverschrokken liet ze ons binnen. Bibberend van de kou stonden we in het kleine portaal. Ze handelde gelijk, geen vragen, eerst droge kleren. Door alle emoties en kou kon ik amper mijn vieze kleren uit krijgen. Met een washandje veegde ik de stinkende grijze laag van mijn lichaam. De ruime kleding van mevrouw Camphuis hing als een zak om me heen.

Mijn moeder was gekrompen tot een hulpeloos wezen. Ze trilde over haar hele lichaam, er kwam geen woord uit. Verkrampd stond ze in de hoek van het halletje. Ik probeerde haar te helpen, maar haar natte kleren zaten vastgezogen aan haar lijf. Mevrouw Camphuis hielp en samen kregen we het voor elkaar.

Met een washandje probeerde ik haar wat schoon te krijgen en met de handdoek wreef ik haar zachtjes droog. Ze bleef trillen, was totaal in shock. Het grote hemd dat ik haar aantrok, slobberde om haar lichaam, de onderbroek bleef amper zitten. Ook de pyjama van onze gastvrouw was wel vier maten te groot, met een riem hield ik alles bijeen. Toen we eindelijk op de bank zaten, kregen we hete thee met een borrel. Zelf stak ze een sigaar op en vroeg: 'Wat is er in godsnaam gebeurd?'

Ik wist niet waar ik beginnen moest. Mijn moeder zei snikkend: 'Ik ga niet terug.' Haar angstige ogen spraken boekdelen.

Mevrouw Camphuis had door dat het menens was. 'Jullie blijven vannacht hier!'

Het was een pak van mijn hart dat we die nacht veilig waren. Maar wat moesten we morgen? We konden hier niet blijven! De enige plek waar we veilig zouden zijn was Friesland. De radars in mijn hoofd draaiden op volle toeren. Ik bedacht het volgende: 'Morgenochtend vroeg vertrekken we, ik bel eerst Siem voor schone kleren en dan gaan we liftend naar beppe en pake.' Mijn moeder hoorde het allemaal aan, het was alsof niets tot haar doordrong.

Die nacht deed ik geen oog dicht, ik was bang dat mijn vader zou komen. In mijn verbeelding hoorde ik zijn voetstappen, zelfs de klink van de deur hoorde ik bewegen. De grond was hard en ik was koud. Mijn moeder lag dicht naast me, ik vond haar zo zielig en wilde haar beschermen, maar ik wist niet hoe ik haar moest troosten. Ze schrok steeds van de geluiden die ze niet kon thuisbrengen, ze zat dan rechtop in bed, om het nog beter te kunnen horen.

Die nacht waaide de wind om het huisje, het snurken van onze gastvrouw hoorden we op de achtergrond. Waar was ik in beland? Wat was ik bang, bang voor de toorn van mijn vader. De nacht duurde een eeuwigheid, ik was blij toen eindelijk de wekker rinkelde. Gelijk belde ik Siem. In het kort vertelde ik wat er was gebeurd. Ik herhaalde menig keer dat hij niets aan vader mocht vertellen, voordat we veilig en wel in Friesland zouden zijn. Hij mopperde zoals altijd als ik een beroep op hem deed. Maar hij kwam wel en had een tas vol met kleding van Ivana.

Bij de deur gaf hij het aan mij en hij maakte dat hij wegkwam. Mijn moeder en Siem hebben elkaar niet eens gezien! Met onze nieuwe outfit aan leken we andere mensen. We hadden zo mee kunnen doen aan een carnavalsoptocht. Mevrouw Camphuis bracht ons naar de provinciale weg, de N242, richting Middenmeer. Tijdens de autorit maakten we ons klein, bang dat iemand ons zou zien. Toen we ver genoeg waren om niet te worden ontdekt, stopte ze op een parkeerplaats. Voordat ik uitstapte kreeg ik zowaar een zoen en een schouderklopje. Zoals altijd zei ze: 'Je kunt het, Abeltje. Jij redt het wel.'

Met tranen in mijn ogen stapte ik uit. Ze keerde de auto op de weg, een toetertje, een zwaai en toen stond ik er voor mijn gevoel helemaal alleen voor. Stijf van angst stond mijn moeder naast me, in haar hand de plastic tas met natte kleren. Het was alles wat we hadden. Ik bedacht me geen moment, stak gelijk mijn hand omhoog bij de eerste auto die ik in de verte zag aankomen, vaak genoeg had ik gezien hoe je dat moest doen. Ik gaf mijn moeder een zetje. 'Lachen,' hoorde ik mezelf zeggen, 'anders hebben we geen schijn van kans op een lift en komen we nooit bij beppe en pake.' En zowaar, op het bedroefde gezicht kwam een zielig lachje. Ik moest er bijna van huilen.

Tot mijn verbazing stopte de auto, achter het stuur zat een oudere man, we konden meerijden tot Den Oever. Wat was ik blij dat we konden instappen. Ik was nog steeds bang dat mijn vader elk moment kon komen. Toen we wegreden, ik op de achterbank en mijn moeder voorin, werd ik wat rustiger. De afstand tussen mijn vader en ons werd gelukkig steeds groter. De chauffeur was een kalme man, hij vroeg niet veel en wij zeiden weinig. In Den Oever zat ons ritje erop. Met veel bedankjes van onze zijde, stapten we uit.

De volgende die voor ons stopte was een vrachtwagenchauffeur. Het verbaasde me dat we weer een lift kregen, want we zagen eruit als paradijvogels die je misschien in Amsterdam zou tegenkomen, maar niet hier! In de cabine van de trucker hadden we een geweldig uitzicht, we zaten hoog en keken uit over het IJsselmeer. Toen ik het bord Friesland langs de kant van de Afsluitdijk zag staan, stootte ik mijn moeder aan. Ze lachte, de haven was in zicht!

De chauffeur was een jonge man, hij moest naar Sneek, daar ging hij een lading kaas brengen. We kletsten wat over koetjes en kalfjes. Voordat we het wisten, hadden we Sneek bereikt. En daar stonden we weer met de hand omhoog, hoopvol dat er weer iemand zou stoppen. Maar hier in Friesland leek het erop dat ze niet gecharmeerd waren van ons soort pluimage. Het duurde lang voordat er iemand stopte. Mijn moeder was zo moe, ze was uitgeput. Na een uur hadden we geluk, een 'lelijke eend' remde even verder af. Snel renden we naar de auto en we hoorden van de bestuurder dat we konden meerijden

tot Heerenveen. De man was een gezellige prater en vroeg waar wij heen moesten. Ik vertelde dat we op weg waren naar Langezwaag, naar mijn grootouders. Hij zei: 'Als ik jullie daar nu eens naartoe breng.' Nou, dat wilden we wel. De zon ging weer schijnen, nog even en we waren in veiligheid. Toen we het boerderijtje naderden, werd ik zenuwachtig. Wat zouden beppe en pake zeggen? Ze wisten van niets. Dankbaar naar de lieve chauffeur, die ons op de plaats van bestemming had gebracht, namen we afscheid. Toen we uitstapten, zwaaiden we nog even naar hem en liepen toen snel over het tuinpad van mijn grootouders. Bij het keukenraam zat mijn lieve familie: beppe, pake en omke Pieter. Ik tikte op de ruit, ik riep ze, ik huilde, mijn moeder liep verder en bereikte de achterdeur. Snel haalde ik haar in en daar stonden mijn grootouders.

Mijn moeder liep rechtstreeks in de armen van haar vader en beppe ving mij op. Mijn moeder en ik begonnen gelijktijdig te huilen, hoelang dat heeft geduurd weet ik niet, de een snikte nog harder dan de ander. Alle spanningen kwamen eruit. Ik hoefde me niet meer in te houden, ik hoefde niet meer sterk te zijn.

Door de warmte van beppes zachte lijf, haar handen die mijn hoofd streelden, werd ik wat kalmer. Ik hoorde pake de geruststellende woorden zeggen: 'Ik weet niet wat er is gebeurd, maar jullie blijven voorlopig hier.' Het drong tot me door dat we veilig waren, we waren thuis!

Nadat we hadden gegeten en gedronken, gingen we onder de douche en kwamen schoon en gewassen in het ondergoed van beppe weer tevoorschijn. We hielden de directoire, zoals beppe de onderbroek noemde, met beide handen vast, anders gleed hij naar beneden. Iedereen moest erom lachen.

Beppe vond dat we nu eerst moesten uitrusten, want ze had begrepen dat we de hele nacht geen oog dicht hadden gedaan. Mijn moeder legde ze in haar eigen bed. Ze stopte haar in alsof het een kind was. Mij bracht ze naar de zolder, waar ik altijd sliep. Ik was weer haar 'kleine meisje', haar Kruizemunt. We knuffelden elkaar, wat was ik blij, maar ook zo moe! Er was een last van me afgevallen. Ik stond er

niet meer alleen voor! 'Ga maar lekker slapen,' zei beppe. 'Ik roep jullie wel voor het avondeten, dan praten we verder.'
Toen ze naar beneden ging en de keukendeur achter zich sloot, werd het stil...